

ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSTU ATUARUMINARSAGAQ

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit
Rådet for Menneskerettigheder

INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit
Council for Gender Equality in Greenland · Grønlands Ligestillingsråd

ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT ATUARUMINARSAGAQ

Suliniummik aqutsisoq: Kristina M. Kristensen, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit
Oqaasertaanik allattoq: Qarlorit v/ Malene Lyngé
Inatsisilerinikkut siunersioqatigisaq: Sinja Kongshøj Laursen, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttimeersoq
Najukkami ilinniagaqassutsikkut siunersioqatigisat: Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiit
Kalaallisuunngortitsisoq: Maybritt Lyngé
Kalaallisuuata pitsaassusaanik qulakkeerisut: Oqaasileriffik
Siunnersuisoqatigiinnilu ilaasortat Qivioq Løvstrøm, Sara Olsvig.

Ilusiliisoq: Hedda Bank
Saqqata assitaa: Aningaaq R. Carlsen, Visit Greenland
Naqiterneqarfa: Nuuk Offset Aps

ISBN: ISBN: 978-87-973972-2-0
e-ISBN: 978-87-973972-1-3

© 2022 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti - Danmarkimi Nuna Tamakkerlugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti.

Saqqummersitaq una taassumaluunniit ilaa issuagaq erseqqissumik allallugu niuernerunngitsumi atugassatut issuarneqarsinnaavoq.

Saqqummersitatta paasiuminartuunissaat anguniarparput. Assersuutigalugu naqinnerit angisuut, titarnerit naatsut, oqaaseqatigiit ikittut, oqaatsinik avissinerit ikittut, tunuliaqutaa erseqqarissoq aamma sinaakkusikkat erseqqarissut atorpavut.

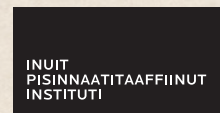
**PISINNAATITAAFFITIT
ILISIMANERULIKKIT**

Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiit
Council for Gender Equality in Greenland - Grønlands Ligestillingsråd

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit
Rådet for Menneskerettigheder

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

ATLANTIKUP AVANNAAMIUINUT ANINGAASALIISSUTINIT ANINGAASALIIFFIGINEQARTOOQ

1 INUIT PISINNAATITAAFFIINUT TUNNGASUT NALINGINNAASUT ARNALLU PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT 4

2 ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUMMI PISINNAATITAAFFIIT 6

Immikkoortoq 1 - immikkoorsitsinerup nassuarneqarnera	7
Immikkoortut 2 - Naalackersuisut imminnut pisussaaffilerput	7
Immikkoortut 3 - Naligiissitaanermut tunngatillugu arnat ineriartornerisa siuarsarnissaa	7
Immikkoortut 4 - Siuarsaanissamut iliuuserisassat	7
Immikkoortut 5 - Suaaassutsit paasinnittariaatsillu	8
Immikkoortut 6 - Arnanik nioqquteqarnerup atortittarnerullu inerteqqutaanissaat	8
Immikkoortut 7 - Politikkimi tamallu oqartussaaqataaneranni peqataaneq	8
Immikkoortut 8 - Nunat tamalaat akornanni suleqataaneq	8
Immikkoortut 9 - Innuttaassuseq	8
Immikkoortut 10 - Ilinniartitaaneq	10
Immikkoortut 11 - Suliffeqarneq	10
Immikkoortut 12 - Peqqinneq	10
Immikkoortut 13 - Aningaasaqarneq inuttullu inooqataaneq	10
Immikkoortut 14 - Arnat avinngaarsimasuneersut	12
Immikkoortut 15 - Inatsisit innuttaasunut tunngasut	12
Immikkoortut 16 - Appariinnermut ilaqtariinnermullu tunngasut	12

3 NASSUIAATIT 13

1

INUIT PISINNAATITAAFFIINUT TUNNGASUT NALINGINNAASUT ARNALLU PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUT

INUIT PISINNAATITAAFFIINUT TUNNGASUT NALINGINNAASUT

Sorsunnersuup kingulliup kingorna nunat arlallit Naalagaaffiit Peqatigiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunarsuarmioqatigiinnut nalunaarutaat allappaat. Tamanna pisinnaatitaaffinnik tunngaviusunik inunnut tamanut atuuttunik qitiutitsinissamik qulakkeerinninnissamik siunertaqarpoq. Nalunaarut inuit tamarmik kiffaanngissuseqarlutik naligiillutillu inunngornerannik takorluuinermik tunngaveqarpoq.¹

ARNAT PEQATAANISSAANNIK QULAKKEERINEQ

Naalagaaffiit Peqatigiit 1979-ip kingorna inuit pisinnaatitaaffii pillugit nalunaarutininik allanik akuersissuteqaraluartut, nunarsuarmi arnanik immikkoorsitsineq annertuumik atugaavoq.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit
Isumaqatigiissut pingasunik
toqqammaviligaavoq:

- 1) malunnaatilimmik
naligiissuseq
- 2) immikkoortitsinnginneq
- 3) naalagaaffiup pisussaaffii.

Taamaammat arnat inuiaqatigiinni peqataanissaat qulakkeerniarlugu naalagaaffiit imminnut pisussaaffilerlutik iliuseqarnissaannut immikkut ittumik iliuseqartoqartariaqartoq ersarippoq.

Taamaalilluni arnanik immikkoorsitsinernik sunilluunniit atorunnaarsitsinissaq pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat, Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut tunngavilerneqarpoq.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut (CEDAW) nunat tamalaat akornanni arnat politikkikkut, aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut, kulturikkut, innuttaasut allatigullu naligiissitaanissaat pillugu pisinnaatitaaffinnik arlalinnik imaqarpoq.

DANMARKIMI NUNATSINNILU AKUERSISSUTIGINEQARNERA

CEDAW: Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women - arnanik immikkoorsitsinernik sunilluunniit atorunnaarsitsinissaq pillugu isumaqatigiissut.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut Naalagaaffiit Peqatigiinnit 1979-imi akuersissutigineqarpoq 1981-imilu atuutilersinneqarluni.

Isumaqatigiissut Danmarkimi Folketingimit 1983-imi atuuttussanngortinneqarpoq, taamaalillunilu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissut Danmarkimit akuersissutigineqarluni. Nunatsinnut tunngatillugu nangaassuteqarani akuersissutigineqarpoq, taamaalillunilu isumaqatigiissut nunatsinnuttaaq atuutilerluni.

PISUSSA AFFILIINEQ

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut nunat 180-it sinneqartut akuersissutigereerpaat.

Nunat Isumaqatigiissummut akuersissuteqartut namminneq nunaminni pisinnaatitaaffinnik Isumaqatigiissummi ataqqinninnissamik, illersuinissamik, siuarsaanissamik eqquutsinissamillu nassuiarneqartunik imminnut pisussaaffilerput.

TOQQAMMAVIIT PINGASUT

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut pingasunik toqqammaviligaavoq:

- 1) malunnaatilimmik naligiissuseq
- 2) immikkoortitsinnginneq
- 2) naalagaaffiup pisussaaffii.

Allatut oqaatigalugu, arnat angutillu akornanni malunnaatilimmik naligiissitsinissap angunissaanik, suaassutsit akornanni assigiinngisitsinerup nungutinneqarnissaanik naalagaaffiillu taakku piviusunngortinnissaannut imminnut pisussaaffilernissaannik tunaartaqarluni pisinnaatitaaffiit nassuiarneqarput.

Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut tamakkiisoq, pisinnaatitaaffiit nakkutilleeriaatsillu ilanngullugit, immikkoortunik taaneqartartunik 30-iusunik imaqarluni nassuiarneqarpoq. Arnat pisinnaatitaaffii pillugit nassuiaatit taakkunanga 16-inioppot. Immikkoortut 16-it pineqartut Arnat Pisinnaatitaaffii pillugit

Isumaqatigiissummi atuaruminarsakkami matumani eqikkarneqarput.²

2

ARNAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUMMI PISINNAATITAAFFIIT

Suiaassutsit akornanni
immikkoortitsinerit sulluunniit
arnat angutitulli politikkikkut,
aningaasaqarnikkut, inuttut
atukkatigut, kulturikkut,
innuttaasutut allatigullu inuttut
pisinnaatitaaffeqarnerannik
iluaquteqarsinnaanerannillu
toqqammavinnik
suusupaginninnermik siunertallit
"arnanik immikkoorsitsinermi"
pineqarput.

Arnat pillugit Isumaqatigiisummi atuaruminarsakkami matumani, Isumaqatigiisummi immikkoortut paasinarsarlugit atuaruminarsarnissaat siunertaavoq. Taamaalilluni Isumaqatigiisummi immikkoortunik tamanik issuaaqgissaarnerunani immikkoortunik pingaarnerusutut naliliivigisatsinnik tigulaariffiuvoq.

IMMIKKOORTOQ 1 - IMMIKKOORSITSINERUP NASSUIARNEQARNERA

Suiaassutsit akornanni immikkoortitsinerit sulluunniit arnat angutitulli politikikkut, aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut, kulturikkut, innuttaasutut allatigullu inuttut pisinnaatitaaffeqarnerannik iluaquteqarsinnaanerannillu toqqammavinnik suusupaginninnermik siunertallit "arnanik immikkoorsitsinermi" pineqarput.

IMMIKKOORTUT 2 - NAALAKKERSUISUT IMMINNUT PISUSSA AFFILERPUT

Naalackersuisut isumaqatigiisummik akuersissuteqarnermikkut arnanik immikkoorsitsinernut sunulluunniit assuarlissallutik akuersaarput nangaassuteqaratillu arnanik immikkoorsitsinernik atorunnaarsitsinissamik siunnerfilinnik polikkeqarnissamut, ass. makkuningga:

- arnat angutillu naligiissitaanerat inatsisitigut qulakkiissallugu, pisariaqarpallu arnanik immikkoorsitsinerup inerteqqutaaneranik pineqaatissiinissamut aalajangersagaqarnissaa.
- arnanik immikkoortitsisunut peqataannginnissaq, qulakkiissalugulu pisortat suliffeqarfillu pisortanit ingerlanneqartut tamatuminggattaq malinninnissaat
- inuup kialuunniit imal. suliffeqarfiup sulluunniit arnanik immikkoortitsinerata atorunnaarsinneqarnissaanut naapertuuttumik alloriarnissaq
- inatsisinik, aalajangersakkanik, ileqqunik nunatsinnilu pillaatissatut aalajangersakkanik arnanik immikkoorsitsinermik nassataqartunik atorunnaarsitsinissaq

IMMIKKOORTUT 3 - NALIGIISSITAANERMUT TUNNGATILLUGU ARNAT INERIARTORNERISA SIUARSARNISSAA

Pingaartumik politikkimut, inuttut atukkanut, aningaasaqarnermut kulturimullu tunngatillugu Naalackersuisut arnat tamakkiisumik ineriartornissaat siuariartornissaallu qulakkiissavaat, taamaalillutik angutitut naligiissitaaneq tunngavigalugu inuttut pisinnaatitaaffitik tunngaviusumillu kiffaanngissusertik qularnaatsumik iluaqutigisinnaaqqullugu atorsinnaaqqullugulu.

IMMIKKOORTUT 4 - SIUARSAANISSAMUT ILIUUSERISASSAT

Naalackersuisut siuarsaanissamut iliuuserisassanik immikkulluunniit qanoq iliornissamik anaanaassutsip illersorneqarnissaanik imal. angutit arnallu akornanni naligiissitaanerup angunissaanik siunertaqartunik atuutilersitsissappata, taakku assigiinngisitsinertut isigineqassanngillat.

Utaqqiisaasumilli iliuuserisat siunertaat anguneqarpat atorunnaarsinneqassapput.

IMMIKKOORTUT 5 - SUIAASSUTSIT PAASINNITTARIAATSILLU

Isumat pigiliutiinnakkat, ileqqut pissusilersuutillu suaassutsinut aalajangersimasunut atuuttussatut isigisat imal. suaassutsip aalajangersimasup arlaminit naleqarneruneranik paasinnittariaatsimik aalajangiusimatitseqataasut Naalakkersuisut sapinngisartik tamaat atorunnaarsinniarsarissavaat.

Tamatuma saniatigut ilaqutariinnermut tunngatillugu ilisimasassat pillugit ilinniartitsinermi anaanaassutsip inuiaqatigiinni pisarialittut paasineqarnissaa naleqquttusoq aamma angutit arnallu meeqqamik perorsarneqarnerannut ineriartornissaannullu ataatsimoorlutik akiussaaffeqarnerisa akuersarneqarnissaat qulakkeerneqassaaq - tamatumunnga atatillugu meeqqat pisariaqartitaat tamatigut pingaarnersaassaaq.

IMMIKKOORTUT 6 - ARNANIK NIOQQUTEQARNERUP ATORTITTARNERULLU INERTEQQUTAANISSAAT

Naalagaaffiit tamarmik - Naalakkersuisuttaaq - ilaatigut inatsisiliornikkut, arnanik nioqquteqarnerup atortittartuutillugillu atorerluinerup pitsaalinissaa suliniutigissavaat.

IMMIKKOORTUT 7 - POLITIKKIMI TAMALLU OQARTUSSAAQATAANERANNI PEQATAANEQ

Naalakkersuisut politikikkut pisortatigullu atugassarititaasuni arnanik immikkoorsitsineramik atorunnaarsitsinissamik pisussaaffeqarput arnallu angutituulli makkunuuna pisinnaatitaaffeqarnerat qulakkiissallugu:

- qinigassanngortissinnaaneq aamma qinersinerni taasisitsinernilu tamani qinersinnaaneq
- Naalakkersuisut politikkiannik ilusileeqataasinnaaneq ingerlatsisinnaanerlu pisortanilu atorfinni qaffasissutsini suugaluanu tamani atorfeqarsinnaaneq
- suliniaqatigiiffinni pisortanut attuumassuteqanngitsuni, peqatigiiffinni pisortatigoortuni naalakkersuinernullu tunngasuni, suliffeqarfinni assigisaannilu peqataasinnaaneq

IMMIKKOORTUT 8 - NUNAT TAMALAAK AKORNANNI SULEQATAANEQ

Arnat immikkoortitaanatik angutitulli nunani tamalaani Naalakkersuisunut sinniisuusinnaanerat nunat tamalaat akornanni suliniaqatigiiffinni suleqataasinnaanerat Naalakkersuisut qulakkiissavaat.

IMMIKKOORTUT 9 - INNUTTAASSUSEQ

Arnat angutitulli innuttaassuseqalernissamut, innuttaassutsimik allannguisinnaanermut imal. attassiinnarsinnaanermut pisinnaatitaaffii Naalakkersuisut akuerissavaat.

Arnap innuttaassusia katinneranit imal. uiata innuttaassusaata allannguteqarneranit sunnerneqarsinnaassanngilaq.

Arnat angutillu naligiissinnerisigut
arnanillu immikkoorsitsinerup
atorunnaarsinneragut Naalakkersuisut
qulakkiissavaat ass. isumaginnikkut
ikiorsiissutisinissamut,
aningaaserivimmi aningaasanik
atorniarluni taarsigassarsinissamut
sammisanilu kulturimut
timersornermullu tunngasuni
peqataanissamut arnat angutitulli
periarfissaqalernerat.

IMMIKKOORTUT 10 - ILINNIARTITAANEO

Ilinniartitaanermut tunngatillugu Naalakkersuisut arnanik immikkoortitsineq sapinngisartik tamaat atorunnaarsinniassavaat.

Angutit arnallu naligiissitaalernerisigut Naalakkersuisut, ilaatigut meeqqerivimmit, meeqqat atuarfiannut tassangaanniillu ilinniartinnut, suaassutsinut aalajangersimasunut atuuttussatut isigisat atorunnaarsissavaat, ilinniutinik atuarfimmilu sammisassanik aaqqissueqqinnikkut ilinniartitseriaatsinillu qaffasissutsini tamani naleqqussaannikkut.

IMMIKKOORTUT 11 - SULIFFEQARNEQ

Suliffeqarnermi arnanik immikkoortitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa Naalakkersuisut suliniutigissavaat arnallu angutitulli pisinnaatitaaffeqarnerat qulakkiissallugu.

- Angutit arnallu naligiissitaanerat tunngavigalugu Naalakkersuisut arnanut tunngatillugu qulakkiissavaat:
- sulisinnaatitaaneq, inunni tamani pisinnaatitaaffiusoq annaaneqarsinnaanngitsorlu
- Assigiimmik akissaasersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarneq suliallu assigiit assigiimmik akilerneqarnissaat.

Arnat suliffeqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat illersorniarlugu aamma aappaqarneq imal. anaanaassuseq tunngavigalugu arnanik immikkoorsitsineq pitsaaliniarlugu Naalakkersuisut ilaatigut naartuneq imal. erninermut atatillugu sulinngiffeqarneq tunngavigalugu soraarsitsinerup inerteqqutaanissaa suliniutigissavaat.

Tamatuma saniatigut naartusut uppersakkamik ajoqutigisinnaasaminnik suliallit immikkut illersorneqarnissaat Naalakkersuisut isumagissavaat.

IMMIKKOORTUT 12 - PEQQINNEQ

Angutit arnallu naligiissitaanerat tunngavigalugu peqqinnissamut tunngatillugu arnanik immikkoorsitsineq Naalakkersuisut atorunnaarsissavaat nakorsartinnissamut peqqissartinnissamullu assigiimmik periarfissaqarnissaq qulakkeerniarlugu.

IMMIKKOORTUT 13 - ANINGAASAQARNEQ INUTTULLU INOOQATAANEO

Arnat angutillu naligiissinnerisigut arnanillu immikkoorsitsinerup atorunnaarsinneragut Naalakkersuisut qulakkiissavaat ass. isumaginninnikkut ikiorsiissutisinnissamut, aningaaserivimmi aningaasanik atorniarluni taarsigassarsinnissamut sammisanilu kulturimut timersornermullu tunngasuni peqataanissamut arnat angutitulli periarfissaqalernerat.

Isumat pigiliutiinnakkat, ileqqut
pissusilersuutillu suaassutsinut
aalajangersimasunut
atuuttussatut isigisat imal.
suaassutsip aalajangersimasup
arlaminit naleqarneruneranik
paasinnittariaatsimik
aalajangiusimatitseqataasut
Naalakkersuisut
sapinngisartik tamaat
atorunnaarsinniarsarissavaat.

IMMIKKOORTUT 14 - ARNAT AVINNGAARSIMASUNEERSUT

Arnat avinngaarsimasuneersut peqataasinnaanissaat inoqarfinnilu ineriartornermi iluanaarutisisinnaanissaat qulakkeerniarlugu arnanik immikkoorsitsinerup atorunnaarsinnissaannut Naalakkersuisut naapertuuttunik iliuseqassapput.

Angutit arnallu naligiissitaanerisigut, qaffasissutsini tamani inerisaanermi pilersaarutininik suliaqarnermi piviusunngortitsinermilu, peqataanissamut pisinnaatitaaffik qulakkeerneqassaaq. Inuunermi naapertuuttunik atugassaqaarnissaq ilaatigut qulakkiissavaat, tamatumunnga atatillugu ineqarneq, eqqiluisaarnermut tunngasut, innaallagissamik imermillu pilersorneqarneq, angallassineq attaveqatigiinnerlu Naalakkersuisut qulakkiissavaat.

IMMIKKOORTUT 15 - INATSIIT INNUTTAASUNUT TUNNGASUT

Naalakkersuisut qulakkiissavaat:

- arnat angutillu inatsisitigut naligiissitaanissaat
- allakkiat inatsisinut inunnulluunniit ataasiakkaanut tunngasut, arnat inatsisitigut iliuseqarsinnaanerannik annikillisaanissamik siunertaqartut tamarmik, atuunngitsutut isigineqarnissaat
- inuit sumiluunniit angalasinnaanerannik sumiluunniillu najugaqarnissamik sumiiffeqarnissamillu namminneq toqqaasinnaanerannut tunngatillugu angutit arnallu assigiinnik pisinnaatitaaffeqarnissaat.

IMMIKKOORTUT 16 - APPARIINNERMUT ILAQUTARIINNERMULLU TUNNGASUT

Naalakkersuisut aappariinnermut ilaqutariinnermullu tunngasuni tamani arnanut immikkoortitsineq atorunnaarsinniarlugu, naapertuuttunik tamanik iliuseqassapput.

Angutit arnallu akornanni naligiissitaaneq tunngavigalugu arnat, ass. angajoqqaatut oqartussaassuseqarneq, angajoqqaatut akisussaataaneq qitornavissiartaarnerlu eqqarsaatigalugit, naligiimmik pisinnaatitaaffeqarnissaat akisussaaffeqarnissaallu Naalakkersuisut qulakkiissavaat. Qanorluunniit pisoqaraluarpat meeqqat pisariaqartitaat tamatigut pingaarnepaatinneqartassaaq.

3

NASSUIAATIT

- 1 Naalagaaffiit Peqatigiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunarsuarmioqatigiinnut nalunaarutaat imm. 1. - Isumaqatigiissut tamakkiisoq kalaallisut uani atuarsinnaavat:
<https://pisinnaatitaaffikka.gl/Inuit-Pisinnaatitaaffii>
- 2 Arnanik immikkoortitsinerit suulluunniit atorunnaarsinnissaannut isumaqatigiissut (1979) (1981-imi atuutilersinneqartoq). - Isumaqatigiissut tamakkiisoq kalaallisut uani atuarsinnaavat:
<https://pisinnaatitaaffikka.gl/Inuit-Pisinnaatitaaffii>

